

**EUROOPA LIIDU
NÕUKOGU**

**Brüssel, 13. september 2011
(OR. en)**

14045/11

CONSOM 142

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Jordi AYET PUIGARNAU, direktor
Kättesaamise kuupäev:	9. september 2011
Saaja:	Uwe CORSEPIUS, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	KOM(2011) 547 lõplik
Teema:	KOMISJONI ARUANNE PARLAMENDILE, NÕUKOGULE NING EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE Neljas aruanne, milles käsitletakse nõukogu 25. juuli 1985. aasta direktiivi 85/374/EMÜ liikmesriikide tootevastutust käsitlevate õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta, mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. mai 1999. aasta direktiiviga 1999/34/EÜ

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele komisjoni dokument KOM(2011) 547 lõplik.

Lisatud: KOM(2011) 547 lõplik

EUROOPA KOMISJON

Brüssel, 8.9.2011
KOM(2011) 547 lõplik

**KOMISJONI ARUANNE PARLAMENDILE, NÕUKOGULE NING EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE**

**Neljas aruanne, milles käsitletakse nõukogu 25. juuli 1985. aasta direktiivi 85/374/EMÜ
liikmesriikide tootevastutust käsitlevate õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta,
mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. mai 1999. aasta direktiiviga
1999/34/EÜ**

(EMPs kohaldatav tekst)

**KOMISJONI ARUANNE PARLAMENDILE, NÕUKOGULE NING EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE**

Neljas aruanne, milles käsitletakse nõukogu 25. juuli 1985. aasta direktiivi 85/374/EMÜ liikmesriikide tootevastutust käsitlevate õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta, mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. mai 1999. aasta direktiiviga 1999/34/EÜ

(EMPs kohaldatav tekst)

SISUKORD

1.	SISSEJUHATUS	3
2.	DIREKTIIVI 85/374/EMÜ KOHALDAMISE KOLMAS ARUANNE: 2001–2005 ..	3
3.	DIREKTIIVI 85/374/EMÜ KOHALDAMINE: 2006–2010	4
3.1.	Euroopa Kohtu kohtupraktika	4
3.1.1.	Eelotsused (ELi toimimise lepingu artikkel 267)	5
3.1.2.	Otsesed hagid (ELi toimimise lepingu artiklid 258 ja 260)	6
3.2.	Liikmesriikide ekspertide ja nõuanderühmade esitatud teave.....	6
3.3.	Muud direktiivi kohaldamisega seotud küsimused.....	9
4.	JÄRELDUSED.....	10

1. SISSEJUHATUS

Direktiivi 85/374/EMÜ (edaspidi „direktiiv”)¹ eesmärk on ühtlustada liikmesriikide õigusakte, milles käsitletakse tootja vastutust kahju eest, mida põhjustavad puudusega tooted. Direktiiviga ette nähtud tahtlusest sõltumatu tootjapoolse vastutuse põhimõtte kohaselt peab iga puudusega toote tootja hüvitama igasuguse kahju, mis on tekitatud üksikisiku tervisele või varale, sõltumata sellest, kas tootja on oma kohustused täitnud või mitte.

Direktiivi kohaldatakse kõikide toodete suhtes,² mida turustatakse Euroopa Majanduspiirkonnas, st Euroopa Liidu liikmesriikides, Norras, Liechtensteinis ja Islandil. Sellega on ette nähtud, et varalise kahju hüvitamine piirdub erakasutuseks või -tarbimiseks kavandatud kaupadega, kusjuures omavastutus on 500 eurot. Direktiiviga on kindlaks määratud hagi esitamise tähtaeg ja sellega on keelatud tootja vastutust piiravad või välistavad sätted. Direktiivis on sätestatud tootja vabastamine vastutusest, kui ta tõendab teatavate asjaolude olemasolu, nt et ta ei lasknud toodet käibe, et puuduse põhjuseks on toote vastavus riiklike ametiasutuste antud kohustuslikele eeskirjadele või et toote käibeelaskmise ajal ei võimaldanud teaduslike ja tehniliste teadmiste tase puuduse olemasolu avastada.

Direktiiv 85/374/EMÜ ei mõjuta kahjukannataja õigusi vastavalt lepingust tulenevat või lepinguvälist vastutust käsitlevatele õigusaktidele või käesoleva direktiivi teatavakstegemise ajal kehtivale vastutuse erikorra³. Lisaks ei piirata direktiiviga mitteainelise kahju hüvitamist vastavalt siseriiklikele õigusaktidele.

Komisjon vaatab kooskõlas direktiivi artikliga 21 korrapäraselt läbi tootja vastutust käsitleva õigusraamistiku tõhususe. Komisjon on kõnealuse direktiivi kohaldamise kohta koostanud juba kolm aruannet⁴.

Käesolev dokument on direktiivi kohaldamise neljas aruanne. See hõlmab ajavahemikku 2006–2010 ja selles analüüsitakse direktiivi kohaldamist 27 liikmesriigis. Komisjon saatis selleks liikmesriikidele ja mitteametlike nõuanderühmade liikmetele küsimustiku, soovides saada teavet eelkõige eelmises aruandes tõstatatud küsimuste kohta.

2. DIREKTIIVI 85/374/EMÜ KOHALDAMISE KOLMAS ARUANNE: 2001–2005

Direktiivi 85/374/EMÜ kohaldamise kolmandas aruandes järeldati, et direktiiviga õnnestus saavutada tasakaal tarbijate huvide ja siseturu poliitika vahel. Üldiselt järeldati aruandes, et

¹ Nõukogu direktiiv 85/374/EMÜ, 25. juuli 1985, liikmesriikide tootevastutust käsitlevate õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta (EÜT L 21, 7.8.1985, lk 29), muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. mai 1999. aasta direktiiviga 1999/34/EÜ (EÜT L 141, 4.6.1999, lk 20) ning parandatud parandusega (EÜT L 283, 6.11.1999, lk 20).

² Direktiiviga 99/34/EÜ laiendati direktiivi 84/374/EMÜ reguleerimisala ka põllumajandus- ja kalandussaadustele. Tuumaenergia on aga alusdirektiivist sõnaselgelt välja jäetud.

³ Euroopa Liidu Kohus on korduvalt kinnitanud, et direktiiviga 85/374/EMÜ ettenähtud kord ei välista muu lepingulise või lepinguvälise vastutuse korra kohaldamist, niivõrd kuivõrd see põhineb muudel alustel (vt nt Euroopa Kohtu 10. jaanuari 2006. aasta otsus kohtuasjas C-402/03, EKL 2006, lk I-199).

⁴ KOM(1995) 617, 13. detsember 1995; KOM(2000) 893, 31. jaanuar 2001; KOM(2006) 496, 14. september 2006.
(http://ec.europa.eu/enterprise/policies/single-market-goods/documents/liability/index_en.htm)

direktiiv toimib üldjoontes rahuldavalt ning muudatusteks ei ole vajadust. Isegi kui mõnel juhul toob riiklike õigusaktide kohaldamine kaasa erinevusi, ei mõjuta see siseturu toimimist.

Komisjon tegi ettepaneku jätkata direktiivi toimimise analüüsimist, eriti seoses sätetega, milles käsitletakse tõendamiskohustust, kaitset või 500eurost omavastutust varalise kahju korral, et sekkuda juhul, kui liikmesriikide erinevustest tingituna on vajalik ELi tasandi tegevus.

3. DIREKTIIVI 85/374/EMÜ KOHALDAMINE: 2006–2010

Komisjon kontrollis vaatlusperioodil direktiivi ülevõtmist ja rakendamist liikmesriikides.

Enamikus liikmesriikides kohaldatakse üldiselt direktiivi rakendavaid siseriiklikke sätteid paralleelselt teiste eeskirjadega lepingulise, lepinguvälise või muu vastutuse kohta. Vastavat eri sätete koosseksisteerimist, mis on lubatud direktiivi artikliga 13, peetakse positiivseks, sest selline eeskirjade mitmekesisus võimaldab parandada tarbijakaitset.

Aruande koostamiseks kogutud teabest nähtub, et mõned liikmesriigid, nagu Austria, Saksamaa, Prantsusmaa, Itaalia, Hispaania ja Poola, on registreerinud üha rohkem tootja vastutust käsitlevaid hagisid direktiivi ülevõtvate siseriiklike seaduste alusel. Osades neist liikmesriikidest võib viimaste aastate jooksul täheldada samal ajal nii tootja vastutust käsitlevate hagide arvu suurenemist kui ka direktiivi suhteliselt sagedamat kasutamist võrreldes muude lepingulisel või tsiviilvastutusel põhinevate hagidega.

Tootja vastutust käsitlevate hagide arvu suurenemine viimaste aastate jooksul tuleneb peamiselt välistest teguritest, nagu tarbijate hoolsuse suurenemine, nende parem organiseeritus või teabele juurdepääsu võimaluste paranemine. Tundub aga, et menetlusega seotud kulud takistavad mõnes liikmesriigis, nt Ühendkuningriigis, sellist liiki hagide esitamist.

Liikmesriikide kohtutele esitatud hagide kiire lahendamine aga näitab liikmesriikide kohtusüsteemide hoolsust ja tõhusust tsiviilõiguses. Juhtudel kui vastutus ei ole kahtluse alla seatud (st puudus, kahju ja põhjuslik seos on selged), lahendatakse kaebused kohtuväliselt, mis võimaldab tekkinud kahju kannatanule kiiresti hüvitada⁵.

3.1. Euroopa Kohtu kohtupraktika

Euroopa Liidu Kohus (edaspidi „kohus”) jätkas direktiivi 85/374/EMÜ sätete täpsustamist, aidates sel viisil kaasa tõlgendamise lahknevuste kõrvaldamisele. Ta avaldas korduvalt arvamust direktiivi ja selle ülevõtmiseks kehtestatud siseriiklike õigusnormide vahelise seose kohta. Kohus tegi otsuse direktiivi 85/374/EMÜ ühtlustatuse üldise taseme kohta, mis näiteks takistab liikmesriikidel kehtestada aegumistähtaegade valdkonnas tarbijatele soodsamad sätted. Ta kinnitas ka, et liikmesriigid võivad säilitada objektiivse või mittesüülise vastutuse

⁵ Austria ja Läti on näiteks teavitanud mitmest kohtuvälisest kokkuleppest, sealhulgas järgmiste juhtumite puhul: beebi kukkumine kokku vajunud mähkimislaualt (1500 eurot); säärtede põletus fondüüpoti käepideme purunemise tagajärjel (2500 eurot); valud ja mürgituse sümptomid tingituna ogaõuna seemnetega saastatud hirsist valmistatud toidu söömisest (1000 eurot); raske vigastus puudusega tugitoolilt mahakukkumise tagajärjel (5000 eurot).

puhul eri vastutussüsteemid, mille kohaselt vahendajate vastutus võib hooletuse või vea korral olla samaväärne tootja omaga.

Ajavahemikus 2006–2010 tegi kohus direktiivi 85/374/EMÜ kohta otsuse kuuel korral. Kahe otsuse puhul oli tegemist teistkordse menetlusega Euroopa Kohtus (ELi toimimise lepingu artikkel 260, endine EÜ asutamislepingu artikkel 228).

3.1.1. Eelotsused (ELi toimimise lepingu artikkel 267)

Kohtuasjas *Skov vs. Bilka Lavrishvareus*⁶ otsustas kohus, et direktiivi 85/374/EMÜ tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus siseriiklik õigusnorm, mille kohaselt tarnijale läheb lisaks artikli 3 lõikes 3 ammendavalt loetletud juhtudele üle ka direktiivis sätestatud ja tootjale pandud mittesüüline vastutus. Kohus täpsustas siiski, et sellega ei ole vastuolus siseriiklik õigusnorm, mille kohaselt tarnijale läheb tingimusteta üle tootja süüline vastutus.

Kohtuasjas *Declan O'Byrne vs. Sanofi*⁷ tegi kohus otsuse direktiivi artikliga 11 ette nähtud toote „käibeleaskmise” mõiste kohta ning leidis, et see kujutab endast tootja vastutuse hagi aegumistähtaja lähtepunkti. Kohus täpsustas, et toode on käibele lastud, kui see on tootja juhitanud tootmisprotsessist väljunud ning jõudnud turustamisprotsessi, milles seda kasutamise või tarbimise eesmärgil avalikkusele pakutakse.

Kohus täpsustas oma tõlgendust direktiivi artiklist 11 kohtuotsuses *Aventis Pasteur SA vs. OB*⁸, väites, et seda artiklit tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus siseriiklike õigusnormide, mis lubavad kohtumenetluses asendada ühe kostja teisega, selline kohaldamine, mille tulemusel võib „tootja” nimetatud direktiivi artikli 3 tähenduses pärast kõnealuses direktiivis sätestatud aegumistähtaja möödumist kaasata kostjana selle tähtaja jooksul teise isiku vastu algatatud kohtumenetluse. Kohus täpsustas seejärel, et artiklit 11 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus see, kui siseriiklik kohus leiab, et nimetatud artiklis sätestatud tähtaja jooksul direktiivi 85/374 artikli 3 lõikes 1 sätestatud määratlusele vastava „tootja” 100-protsendilise osalusega tüarettevõtja vastu algatatud menetluses võib nimetatud tüarettevõtja asendada tootjaga, kui nimetatud kohus leiab, et otsuse asjaomase toote käibeleaskmise kohta tegi tegelikult tootja.

Kohus täpsustas ka tarnija vastutust. Sellega seoses tuleb direktiivi artikli 3 lõiget 3 tõlgendada selliselt, et juhul, kui väidetavalt puudusega toote tõttu kannatanul ei olnud enne toote tarnija suhtes oma õiguste teostamist mõistlikult võimalik tootjat kindlaks teha, tuleb toote tarnijat käsitada selle „tootjana”, eelkõige kõnealuse direktiivi artikli 11 kohaldamisel, kui ta ei teinud omal algatusel ja viivitamata kannatanule teatavaks tootja või talle toote tarninud isiku andmeid – asjaolu, mis tuleb käesoleva juhtumi asjaolude alusel kindlaks teha siseriiklikul kohtul.

Euroopa Kohus otsustas kohtuasjas *Moteurs Leroy Somer vs. Dalkia France*⁹, et nimetatud direktiiviga ei ole vastuolus, kui siseriiklikku õigust tõlgendatakse või väljakujunenud siseriiklikku kohtupraktikat kohaldatakse nii, et kahjukannataja võib nõuda kutsealaseks tegevuseks kavandatud ja kutsetegevuses kasutatud varale tekitatud kahju hüvitamist, kui

⁶ Euroopa Liidu Kohtu 10. jaanuari 2006. aasta otsus kohtuasjas: C-402/03 (EKL 2006, lk I-199).

⁷ Euroopa Liidu Kohtu 9. veebruri 2006. aasta otsus kohtuasjas: C-127/04 (EKL 2006, lk I-1313).

⁸ Euroopa Liidu Kohtu 2. detsembri 2009. aasta otsus kohtuasjas: C-358/08 (EKL 2009, lk I-11305).

⁹ Euroopa Liidu Kohtu 4. juuni 2009. aasta otsus kohtuasjas: C-285/08 (EKL 2009, lk I-4733).

nimetatud kahjukannataja tõendab pelgalt kahju olemasolu, toote puuduse ning põhjusliku seose puuduse ja kahju vahel.

3.1.2. Otsesed hagid (ELi toimimise lepingu artiklid 258 ja 260)

Euroopa Kohus sedastas oma 25. aprilli 2002. aasta otsuses *komisjon vs. Prantsuse Vabariik*¹⁰, et Prantsusmaa ei ole direktiivi 85/374/EMÜ nõuetekohaselt üle võtnud. Võttes arvesse asjaolu, et kõnealust Euroopa Kohtu otsust oli täidetud üksnes osaliselt, andis komisjon teist korda asja kohtusse vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 260 (endine EÜ asutamislepingu artikkel 228).

Kohus otsustas 14. märtsi 2006. aasta otsuses kohtuasjas *komisjon vs. Prantsuse Vabariik*¹¹, et kuna Prantsuse Vabariik peab endiselt puudusega toote tarnijat tootjana vastutavaks, kui tootjat ei ole võimalik kindlaks teha, kuigi tarnija on kahjukannatajale mõistliku aja jooksul talle toote tarninud isiku andmed teatavaks teinud, ei rakendanud Prantsuse Vabariik 25. aprilli 2002. aasta kohtuotsuse täielikuks täitmiseks vajalikke meetmeid seoses direktiivi 85/374/EMÜ artikli 3 lõike 3 ülevõtmisega. Kohus nõudis Prantsuse Vabariigilt direktiivi täitmist ning mõistis sellelt välja trahvi summas 31 650 eurot iga 25. aprilli 2002. aasta kohtuotsuse täieliku ja tervikliku täitmise tagamiseks vajalike meetmete rakendamisega hilinenud päeva eest, alates uue kohtuotsuse väljakuulutamisest. Prantsusmaa, kes pidi maksuma trahvi kogusummas 795 600 eurot, tagas täieliku vastavuse uue kohtuotsusega.

Kohus otsustas 5. juuli 2007. aasta otsusega kohtuasjas *komisjon vs. Taani Kuningriik*¹², et Taani Kuningriik ei olnud täitnud direktiivi 85/374/EMÜ ülevõtmisest tulenevaid kohustusi, kuna ta võttis vastu ja säilitas kehtivatena õigusnormid, millega on ette nähtud edasimüügi ketis osalevate tarnijate vastutus samadel tingimustel mis tootjate vastutus, rikkudes sellega direktiivi artikli 3 lõiget 3. Pärast seda otsust võttis Taani vajalikud meetmed, et viia oma õigusaktid direktiiviga vastavusse.

3.2. Liikmesriikide ekspertide ja nõuanderühmade esitatud teave

Järgides kolmanda aruande koostamisel kasutatud tava, kutsus komisjon üles liikmesriikide ametiasutusi, huvitatud isikuid ja mitteametlike nõuanderühmade liikmeid esitama seisukohti direktiivi kohaldamise ja tõhususe kohta vaatlusperioodil. Sooviti hinnata direktiivi tegelikku mõju ja vastata eelmises aruandes tõstatatud küsimustele, mille erinev tõlgendamine liikmesriikide kohtutes võib mõnikord kaasa tuua erinevusi direktiivi kohaldamisel eri liikmesriikides.

Käesolevas aruandes võetakse kokku komisjoni kogutud teave, eelkõige järgmiste teemade kohta: tõendamiskohustus, eeskirjade järgimine ja arendusriskiga seotud kaitse ning 500 euro suurune omavastutus varalise kahju korral.

– Tõendamiskohustus (artikkel 4)

¹⁰ Euroopa Liidu Kohtu 25. aprill 2002. aasta otsus kohtuasjas: C-52/00 (EKL 2002, lk I-3827).

¹¹ Euroopa Liidu Kohtu 14. märtsi 2006. aasta otsus kohtuasjas: C-177/04 (EKL 2006, lk I-2461).

¹² Euroopa Liidu Kohtu 5. juuli 2007. aasta otsus kohtuasjas: C-327/05 (EKL 2007, lk I-93).

Direktiivis 85/374/EMÜ on sätestatud, et kahjukannataja peab tõendama kahju, puuduse ning põhjusliku seose nende vahel. Direktiiviga ei püüta ühtlustada liikmesriikide menetlusnõudeid, mis erinevad nii materiaaolõiguse kui ka tõendamise taseme poolest.

Lowelli uuringus tootja vastutuse kohta Euroopa Liidus¹³ ja komisjoni kolmandas aruandes direktiivi kohaldamise kohta juba täheldati, et kohtupraktika selles küsimuses erineb ning et kohtuotsused erinevad liikmesriigiti ja isegi ühe liikmesriigi piires.

Kättesaadava teabe põhjal võib näha veel erinevusi puuduse tõendamiseks vajalikes asjaoludes. Näiteks Prantsusmaa, Belgia, Itaalia või Hispaania kohtutes piisab, kui kaebuse esitaja tõendab, et toode ei täitnud ettenähtud funktsiooni. Teistes riikides, nagu näiteks Saksamaal või Ühendkuningriigis¹⁴, peab kaebuse esitaja üksikasjalikult tõendama toote konkreetset puudust. Sama teabe kohaselt on Austria ülemkohtu väljakujunenud praktikas ühendatud mõlemad nimetatud seisukohad.

Teatavate liikmesriikide (sealhulgas Bulgaaria, Itaalia, Malta, Slovakkia, Rootsi ja Läti) ametiasutused on aga seisukohal, et kahjukannatajatel on suuri raskusi selle tõendamisel, et kahju põhjustas toote puudus. Raskused tulenevad eelkõige eksperdiarvamuse hinnast. Nimetatud raskuse ületamiseks on need liikmesriigid arvamusel, et direktiivi tuleks muuta, lisades sellesse tootja vastutuse eelduse või tõendamiskohustuse ümberpööramise mehhanismi.

See säte tekitab endiselt vaidlusi huvitatud isikute esindajate (tarbijad, tootjad, tarnijad, kindlustusandjad või õigusala töötajad) vahel. Tarbijad tõstavad esile raskusi – eriti majandusliku kulu tõttu –, mis esinevad teatavate väga tehniliste toodete puuduse tõendamisel ning kui tõendatakse põhjuslikku seost puuduse ja kahju vahel, juhul kui viidatud kahju on keerulist laadi. Tarbijakaitse tõhusamaks tagamiseks peavad nad vajalikuks tõendamiskohustuse ümberpööramist.

Tootjate ja kindlustusandjate hinnangul on kahju ja toote puuduse vahelise põhjusliku seose tõendamise nõue väga oluline, et saavutada direktiiviga tagatud tasakaal tootjate ja tarbijate huvide vahel. Nad leiavad ka, et tõendamiskohustusega seotud eeskirjade leebemaks muutmine õhutaks tarbijaid esitama hagiid väheste kahju korral. Õigusala töötajate sõnul on kaebuse esitajatel võimalik luua põhjuslik seos puuduse ja kahju vahel, toetudes tõendamiseeskirjadele eri liikmesriikides. Seda tõendab puudusega toodete tekitatud kahju hüvitamise taotluste arvu suurenemine.

– Eeskirjade järgimisega seotud kaitse (artikli 7 punkt d)

Direktiivis 85/374/EMÜ on sätestatud, et tootja on vastutusest vabastatud, kui ta tõendab, et puuduse põhjuseks on toote vastavus riiklike ametiasutuste antud kohustuslikele eeskirjadele.

Komisjon nendib kättesaadava teabe põhjal, et sellise kaitse kohta ei ole palju kohtupraktikat. Ungari ametiasutused on märkinud selle kohta, et sellist liiki kohtuasjade puhul on kõige sagedamini tegemist sõidukite ja meditsiinitoodetega. Esimesel juhul määrati Ungari

¹³ Lowells. *Product liability in the European Union – A report for the European Commission- (The Lovells Report) 2003.*

(http://ec.europa.eu/enterprise/policies/single-market-goods/documents/liability/index_en.htm).

¹⁴ Inglismaa apellatsioonikohus otsustas kohtuasjas *Ide vs. ATB sales* (2008, WECA Civ 424) siiski, et hageja ei pea tootja vastutuse tõendamiseks tõendama toote puuduse täpset mehhanismi.

kohtupraktika kohaselt harva vastutavaks tootja, kohaldades direktiivi ülevõtvaid siseriiklikke õigusakte, kuid ravimite ja muude meditsiinitoodete (eriti verepreparaatide) puhul otsustab tootja vastutuse üldjuhul kohus. Slovakkia ametiasutuste sõnul kasutavad tarbijad oma õigust hüvitist saada sellistel juhtudel harva. Nad toetuvad pigem muudele õigustele, nagu taganemisõigus, ostuhinna tagastamine või puuduse parandamine.

Euroopa farmaatsiatööstuse esindajad on arvamisel, et direktiiviga kehtestatud vastutussüsteemi puhul ei võeta piisavalt arvesse asjaolu, et ravimisektor on väga reglementeeritud. Nende arvates tuleks toote puuduse ja tootja vastutuse analüüsimisel võtta arvesse asjaolu, et ravimeid kasutatakse üldiselt tervishoiutöötajate (sealhulgas arstid, õed või apteekrid) järelevalve all ning tootjatel ei ole võimalik kontrollida ravimite väljakirjutamist ja haldamist.

– Arendusrisiki käsitlev säte (artikli 7 punkt e)

Direktiiviga 85/374/EMÜ on ette nähtud, et tootja vastutusega ei ole tegemist, kui toote käibeelaskmise ajal olid tehnilised teadmised puuduse avastamiseks puudulikud. Selle punkti kohta on liikmesriikidel lubatud kehtestada erandeid¹⁵.

Kättesaadava teabe põhjal märgib komisjon, et liikmesriikide kohtud ei ole üksmeelel küsimuse osas, kas sellist kaitset kohaldatakse igat liiki puuduste korral. Saksamaa ülemkohus otsustas näiteks, et artikli 7 punkti e ei kohaldata kunagi tootmisvigade puhul. Teised kohtud, näiteks Madalmaade ja Ühendkuningriigi kohtud, ei olnud sellise tõlgendusega nõus. Hoolimata Euroopa Liidu Kohtu otsusest kohtuasjas *komisjon vs. Ühendkuningriik*¹⁶ tundub, et on endiselt kahtlusi selles, kuidas kohtud peavad tõlgendama järgmist sätet: „toote käibeelaskmise ajal ei võimaldanud teaduslike ja tehniliste teadmiste tase puuduse olemasolu avastada.”

Sama teabe põhjal otsustas Austria kohus, et vastutusest vabastamise klauslit võib kohaldada olukorras, kus teatava riski avastas vaid kohtu määratud ekspert menetluse ajal tehtud katsete teel ning sellest ei olnud teadlikud eksperdid enne menetlust ega toote turustamist.

Praegu peavad teatavad liikmesriigid tootjat vastutavaks ka arendusrisiki puhul. Näiteks kohaldatakse sellist vastutust igat liiki toodete puhul Soomes ja Luksemburgis. Hispaanias ei kohaldata vastavat kaitset farmaatsiatooteid ja inimtoiduks ettenähtud toidukaupu hõlmavate hagide puhul. Teistes riikides (nt Prantsusmaal) ei kohaldata seda sätet teatavate toodete puhul ning eriolukordades.

Mõne liikmesriigi ametiasutuste (sealhulgas nt Bulgaaria ja Malta) hinnangul tuleks direktiivi artikli 7 punkt e läbi vaadata, et tühistada selline vastutusest vabastamise võimalus. Nende arvates aitaks selle tühistamine kaasa siseturu paremale toimimisele. Teiste riikide (sealhulgas Kreeka, Itaalia, Leedu ja Ühendkuningriigi) ametiasutused on arvamisel, et kõnealune säte aitab säilitada tasakaalu uuenduslike toodete käibeelaskmise julgustamise vajaduse ja tarbijakaitse vahel, kuna see langetab ettevõtjate jaoks kindlustuse hinda. See meede toetab tehnilist ja teaduslikku innovatsiooni, tõstmata samal ajal aga toodete lõpphinda.

¹⁵ Fondazione Rosselli. *Analysis of the Economic Impact of the Developpement risk Clause as provided by Directive 85/374/EEC on Liability for Defective products*. 2004. Selle aruande kohaselt on kõnealuse kaitse oma õigusaktidest välja jätanud üksnes Soome ja Luksembourg.

¹⁶ (http://ec.europa.eu/enterprise/policies/single-market-goods/documents/liability/index_en.htm). Euroopa Liidu Kohtu 29. mai 1997. aasta otsus kohtuasjas: C-300/95 (EKL 1997, lk I-2649).

Tööstuse ja kindlustusandjate esindajad on seisukohal, et sellise kaitse välistamine pidurdaks innovatsiooni, uute toodete arendamist ja suurendaks kindlustamise kulu. Nende arvates tulenes asjaolu, et selle kaitse välistamine ei avaldanud olulist mõju ei Luksemburgis ega Soomes, nende turgude suurusel. Tarbijate esindajad seevastu aga pooldavad sellisest vastutusest vabastamise tühistamist. Nad rõhutavad asjaolu, et range vastutus tugineb põhimõttele, et isik, kes saab ohtlikust tegevusest kasu, peab hüvitama tekitatud kahju. Tootjat tuleb seega pidada vastutavaks, isegi kui tekitatud kahju tuleneb riskist, mida oli võimatu tuvastada.

Teatavad ravimiettevõtjate esindajad kritiseerivad Prantsusmaa kohtupraktikas kajastatud seisukohta, mille kohaselt keelati viidata arendusriskile sarnaste toodete puhul, mis lasti käibele ajavahemikus 1988–1998 (direktiivi ülevõtva seaduse kuupäev). Nende arvates ei ole see seisukoht kooskõlas direktiiviga, sest vastutusest vabastamise põhjust ei või vastu võtta või tagasi lükata sõltuvalt toote käibelaskmise kuupäevast, isegi kui tegemist on sarnase tootega.

– **500eurone omavastutus (artikkel 9)**

Direktiivi 85/374/EMÜ kohaldatakse sellise kahju suhtes, mis on põhjustatud eratarbimiseks või erakasutamiseks ettenähtud kaupadele, välja arvatud puudusega toode ise, ning omavastutuse suurusel on 500 eurot. Kolmandas aruandes märgiti, et liikmesriikide kohtud on tõlgendanud omavastutust erinevalt.

Nüüd väljendavad mõned liikmesriikide ametiasutused teatavat eelistust vähendada tõhusama tarbijakaitse tagamiseks omavastutust või isegi künnis kaotada. Täpsemalt on Rumeenia ametiasutused soovitanud kehtestada omavastutuse suurusel 200 kuni 500 eurot ja jätta liikmesriikide hooleks määrata kindlaks summa, mis on paremini kohandatud vastava riigi tegelike hindadega.

Huvitatud isikutest on tööstuse esindajad arvamisel, et säilitada tuleb vähemalt praegune künnis, et näha ette hüvitamine range vastutuse alusel üksnes alates teatavast kahju tasemest ning mitte julgustada väheste varalise kahjuga seotud kaebuste esitamist, eriti väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate suhtes. Nende hinnangul tuleks omavastutust pigem suurendada, et seda kohandada vastavalt inflatsioonile. Tarbijate esindajad nõuavad aga omavastutuse kaotamist, et oleks võimalik saada hüvitist igasuguse varalise kahju korral.

3.3. Muud direktiivi kohaldamisega seotud küsimused

– **Õiguskaitse kättesaadavus**

Direktiivis 85/374/EMÜ ei ole konkreetseid sätteid seoses õiguskaitse kättesaadavusega kahjukannatajatele. Kahjukannatajad peavad kasutama liikmesriigi õiguslikke lahendusi.

Komisjon tuletab meelde, et siseturu arengu tõttu peab õiguskaitse kättesaadavus tarbijatele olema piiriülese mõõtmega juhtumite korral lihtne.

Õiguslase koostöö valdkonnas tsiviilasjades saavutati märkimisväärset edu, eriti konflikti lahendamise alternatiivsete võimaluste ja väiksemate kohtuvaidluste menetluse osas.

– **Teabe kogumine ja -vahetus**

Komisjon tugineb alates 2001. aastast riiklike ekspertide võrgustikule (tootevastutuse töörühm), kes aitab koguda kasulikku ja/või vajalikku teavet direktiivi rahuldava toimimise kontrollimiseks või leitud probleemide uurimiseks, kui see on vajalik. Rühm ei ole kokku tulnud alates 2004. aastast. Suurem osa liikmesriikidest leiab, et korrapäraseid koosolekuid ei ole vaja teabevahetuse eesmärgil pidada, vaid pigem peaks rühm kokku saama juhul, kui tekib vajadus konkreetseks aruteluks. Uued liikmesriigid pooldavad siiski üldjuhul korrapäraseid koosolekuid teabevahetuseks.

Teabe kogumise osas on Briti rahvusvahelise ja võrdleva õiguse instituudi tootja vastutuse foorumil (*Product Liability Forum of the British Institute of International and Comparative Law*) andmebaas tootja vastutuse kohta. Andmebaas on Internetis kättesaadav ja see hõlmab teavet direktiiviga 85/374/EMÜ seotud õigusaktide ja kohtuotsuste kohta kõikides liikmesriikides¹⁷.

4. JÄRELDUSED

Direktiivi 85/374/EMÜ eesmärk ei ole täielikult ühtlustada tootja vastutusega seotud õigusaktide kõiki aspekte ELis. Euroopa Liidu Kohus aitab oma kohtupraktika kaudu otsustavalt kaasa kõnealuse direktiivi reguleerimisala nõuetekohasele ja ühtsele määratlemisele ning rakendamisele.

Kättesaadava teabe põhjal on direktiivi 85/374/EMÜ kohaldamise olukord sarnane eelmise aruande koostamise ajal täheldatud olukorraga. Tundub siiski, et teatavates liikmesriikides kasvas direktiivi alusel esitatud hagide arv vastutuse tuvastamiseks ning kahjukannataja ja kahju tekitanud isiku vahel hüvitise saamiseks sõlmitud kohtuväliste kokkulepete arv.

Üldiselt ollakse seisukohal, et direktiiv tagab tasakaalu tarbijakaitse ja tootjate huvide vahel. Suurem osa käesoleva aruande jaoks saadetud teabest kinnitab, et direktiiv 85/374/EMÜ on vahend, mis annab tegelikud võimalused esitada hagnosisid ja saada nõuetekohast hüvitist puudusega toodete tekitatud kahju puhul.

Liikmesriikide eksperdid ja huvitatud isikud üldiselt tunnistavad, et on vajalik omada vastutusega seotud tasakaalustatud raamistikku, mis reguleerib ettevõtjate ja tarbijate suhteid, ning hindavad, et direktiiv kujutab endast kompromissi asjaomaste huvide vahel. Direktiiv põhjustab siiski asjaosaliste eri arvamusi teatavate sätete tõhususe, eriti tõendamiskohustuse, eeskirjade järgimise ja arendusriskiga seotud kaitse või 500eurose omavastutuse osas. Enamalt jaolt kerkisid need erinevused esile juba eelmise aruande ajal.

Üldjuhul soovivad tarbijad suuremat kaitset väiksemate kuludega, mis tähendab näiteks omavastutuse kaotamist. Tootjad ja kindlustusandjad tõstavad aga esile riski, et mitmekordistub väikeste kahjudega hagide arv, ning pooldavad seega omavastutuse suurendamist. Selline seisukohtade erinevus kajastub ka liikmesriikide ekspertide arvamustes.

Seega tundub, et direktiiv 85/374/EMÜ aitab tootja vastutusega seotud juhtude puhul säilitada tootjate ja tarbijate huvide tasakaalu. Komisjon on arvamusel, et võimalikud erinevused ei tekita olulisi takistusi kaubanduses ega moonuta konkurentsi Euroopa Liidus. Komisjon on täpsemalt seisukohal, et kahjukannatajad saavad juhtudel, kui puudusega toode põhjustab

¹⁷ www.biiicl.org/plf

kahju, tõendada põhjusliku seose liikmesriikide menetlusnõuete erinevustest sõltumatult. Samuti nendib komisjon, et kaitsega ja 500eurose omavastutusega seotud sätete mõju kohta kättesaadava teabe põhjal võib järeldada, et direktiiviga tagatakse tarbijakaitse ühtne tase ning ühine alus seoses tootja vastutusega.

Võttes arvesse asjaolu, et kättesaadav teave ei ole piisavalt põhjendatud objektiivsete faktidega ning et igasugune sätete muutmine mõjutaks kõnealuse direktiivi üldist tasakaalu, arwab komisjon, et praeguses etapis on ennatlik teha ettepanek direktiivi läbivaatamiseks.

Komisjon jälgib järgmise aruande koostamiseni kõiki muutusi, mis võivad tasakaalu mõjutada, teostades vajaduse korral koos liikmesriikide ekspertidega põhjaliku hindamise ning püüdes leida lahendusi, mis on vastuvõetavad enamikule asjaosalistele.

xxx

Komisjon palub Euroopa Parlamendil, nõukogul ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteel käesolev aruanne teadmiseks võtta.